

Poruka iz Dubanjka: nekrolog Antonu Leopoldu

Zadnji gradišćanskohrvatski pjesnik i štoričar (pripovidač) Miloradićeve pjesničke tradicije i nenadmašljiv prikazivač svoga sela i naroda, preminuo je u svojem 93. ljetu života u Beču 8. maja 2021. i bio položen na vječni počivak 15. 05. 2021., pod uvjeti CORONA 19 u svojoj ljubljenoj Frakanavi. Njim se ugasila nepovratno živa hrvatska rič tipičnim frakanavskim, miloradićevskim pjesničko-književnim obilježjem. Njegovo cjelokupno književno stvaranje možemo staviti u vrlo skromne i pjesniku usko povezane okvire iz gradišćanskohrvatskoga duhovnoga toposa: poruka iz Dubanjka, seoskog ambijenta Frakanave. Dubanjak je malo jezerce na rubu pjesnikovoga rodnoga sela Frakanave, mistično mjesto frakanavskih pjesnikova i književnika, svetost ku Radoslav Katičić opisuje: *kad nju uočimo, prodire do srži i kostiju. Zgrabi nas, ako joj se samo prepustimo. ... Nema dvojbe: naša je stara svetost numinozna. Znak je koji posjeduje vezu s božanskim.* (Katičić, *Naša stara svetost*, 2017., 42) I Tonči (kako ga mi svi zvali) je posjedovao u svojoj dibokoj podvisnoj ćutljivosti tu božanstvenost, tu tajanstvenu vezu i nakon pradobe tu vezu s izgubljenim svitom Mokoš božice u Perunovom perivoju na rubu svakoga našega sela: močila. Leopold je iz toga tajnovitoga zviranjka rabio svoju pjesničku i ljudsku snagu do zadnjega daha svojega života.

Anton Leopold je rođen 13.06.1928. u hrvatskom selu Frakanavi/Frankenau austrijskoga Gradišća na istočnom rubu austrijske granice u susjedstvu Mađarske u seljačkoj obitelji. Seljačko obilježje ima naselje sve do danas, akoprem se ne živi više od maloga poljodjelstva nego industrijalizacijom prepletenoga urbanog života. I Leopold je nakon osnovnoškolske izobrazbe u rodnom selu želio izučiti meštiju stolara, što ali zbog ozljede na oku u zadnji dani Drugoga svetskoga boja nije mogao završiti. Najprije je pokušao probiti se u seljačtvu što mu ali zbog malog posjeda nije osiguralo životnu egzistenciju i zato se zaposlio privremeno u gradjevinarstvu, metalnoj industriji, pa na zadnje socijalnom zavodu i preselio u velegrad Beč, postao privremeni pendler gradišćanske regije, za djelatno vrime stanovati u Beču a na vikend i slobodnom vimeni neophodno bivati u rodnom selu. Ovo drugo, nerazdvojiva veza sa svojim hrvatskim selom i tako ostati na krilu svojega naroda i gradišćanskohrvatske jezične i kulturne tradicije, ku je još oživljavala živa kulturna veza s Hrvati iz Gradišća i stare domovine u Beču. On sam je naglašavao i vrlo pozitivan uticaj svoje supruge, Katarine Brkić, s kojom je oženjen od 1958. i s kojom imaju dvoje djece. Bio je vrstan amaterski fotograf.

Književno djelovanje mu je proklilo iz vrlo žive usmene pjesničke (jačkene) i pripovjedačke (štoričarske) tradicije. Nije slučajno da Frakanavu nešto malo prizvukom nazivaju „gradišćanskohrvatskim Parnasom“. Naslućivati moremo učiteljsku tradiciju od početka 19. st. u koj se spominja Miho Galović

(1772.-1806.) sa svojim malim molitvernikom „KLYUCS NEBESZKI...“ (1804.) za ducu, pajk učiteljske dinastije ke su šalnim međusobnim prigodnim zadirkivanjem/fopanjem, nadmetanjem ili fopanjem jednog Ginzlera, Gusića, Nakovića i kantorskih „spričanj“ (oproštajnih mrtvačkih jačak), položili temelje našoj svitskoj književnosti a postojala je isto i živa narodna pjevačka tradicija kako nam to svidioči Kurelčeva zbirka „Jačke...“ iz 1871., pak i poznati i manje poznati pjesnici, književnici Frakanavci, da istaknemo samo Miloradića i Blaževića. Po onom što je sam Leopold ostvario kot epske pjesme (Šanac u Frakanavi, Šmugljanje, Čongoradske grabe, Čarda - mlin na granici, Vila u Dubanjku, Črna Voda itd, itd. ...) ili kot štorice (pripovisti, crtice, anegdote) s Franjom Frantom, šapirografirano „Štorice i pjesme“ (1954.), po čemu mu je pridodano ime Marko Štoričar, svidioči na prebogatu pripovjedačku tradiciju sve do Drugoga svjetskoga rata.

Ipak mu je težišće na pjesničkom stvaranju, kim djelovanjem je započeo 1946. i ostao vjeran sve do zadnjega daha, *Pjesma je moj razgovor* kaže, da bi ustanovio *Dok ja živim, hoću spivat , / Iskat, črpat, zimat, primat, / Perom kazat u vječnost!* (Moje pero). Za svoja književna ostvarenja primio je brojne državne, zemaljske i općinsko odlikovanj i bio član austrijskoga P.E.N. kluba i DHK u Zagrebu.

Sadržajno mu pjesme na prvom mjestu govore o rodnom selu Frakanavi i bližoj okolici, ki krug po ki put proširuje na cjelovito „hrvatsko“ Gradišće i preko granice. Prik svojega sela prikazuje djedovinu i domovinu i dokumentira po ki put propadanje hrvatskog duha i jezika, uvjetovano kulturnim i političkim izgredima sadašnjosti. Znamenita mu je povezanost sn dičjim časopisom „Male Crikvene i Školske Novine“, ke su imale vrlo uske veze s dičjom književnosti stare domovine. I nezaboravne su mu pjesme i najpodrobniji prikazi o našoj/svojoj prirodi, stvarnoj domovini u kojoj živu naši ljudi i on njim želji približiti i otvoriti lipote našega zavičaja i kraja. A uz svu ovu iskonsku/prvobitnu jezičnu i sadržajnu ostavščinu se otkrila nedavno, prilikom „Leopold – maratona“ (2008.), pritajena nijansa ku gradišćanskohrvatska književnosti nije imala ili se zamučala, prekrila: erotska književnost vrlo moderatoga tona tradicionalnoga (staromodnoga) jezika.

S prijevodi u antologija „Ptići i slavuji – Hawks and nightingales“ (1983.), „Neue österreichische Lyrik – und kein Wort Deutsch“ (2008.), kot i neki drugi došao i u široki svit literature. Dvojezično mu se pojavila zbirka „Pjesme na dvi jeziki – Gedichte in zwei Sprachen“ (2009.) u izdanju Panonskoga instituta i djelatne zajednice komunalnih političara.

Prva mu se je zbirka pjesam pojavila 1954. naslovom „Cvijeće iz Gradišća“, pa slijedi 1989. „Štorice i pjesme“, 1995. „Svitli kolobar“, 1997. „Sunce domovine“, 1967., „Gradišćanskohrvatski gaj“ i puno drugoga, Puno se tužio da mu gradišćanskohrvatska društva, ustanove ne tiskaju njim poslane rukopisne zbirke, kim je veliki broj rukom ili strojem pisanih djela stavio na raspolaganje: Austrijskoj nacionalnoj biblioteki u Beču, Hrvatskom kulturnom društvu u Gradišću, nekim drugim društvam, privatnim peršonam a mnoge su

mu zbirke ostale sigurno u domaćoj knjižnici. Zapravo nije nam točno poznato koliko je djela napisao, sastavio. Prilikom 80. rođendana, 14. novembra 2008., Hrvatski centar u Beču je priredio tzv. „Leopold – maraton!“ i poslije izdao (2009.) pjesme u raskošnom dvostrukom CD, pod naslovom znakovitim autografom „Pjesma je moj razgovor“.

Ne bi bila potpuna slika o Leopoldu da ne kažemo nešto o njegovom jeziku i obliku pjesam. Tipičan, izvorni seoski jezik Frakanave, ke je rijči i sam sakupio u rukopisu „Mali rječnik“ (1981/82.) s nekoliko stotina natuknica. Nije se ni malo udaljio od svojih uzora Frakanavcev (Miloradić, Blažević) i ostao vjeran klasičnoj formi versifikacije. A uopće Miloradićevim jezikom nimalo nije bio zadovoljan jer ga je smatrao elitarnim, odaljen od naroda.

Glavni urednik „Hrvatskih Novin“ Petar Tyran je točno pogodio glavni karakter opširnoga književnoga djelovanja Antona Leopolda: *Malo u šali – ali ipak s dibokim značenjem i puno smisla bi se moglo reći, da će se opjevana Frakanava koč u svi ... detalji moći rekonstruirati na temelju Leopoldovih pjesmic. ... i ljudi u ovom sridnjogradišćanskom selu ... Tončijem Leopoldom pokapamo i hrvatski jezik njegove dobe, ki nam postane sve tudjim.* (14.V.2021., 2).

Njim se, ki je bio skroman u svemu do krajnjosti, završava određena sadržajna, jezična i stilska epoha gradišćanskohrvatske književnosti, ka je durala u preklapanju s novim modernimi strujanji od druge polovice 19. st., od Gašpara Glavanića do Antona Leopolda, do protulića 2021.

Nikola Benčić,

(Prepisano u gradišćanskohrvatski iz časopisa „Zadarska smotra, 2021.)